

THOM ØEN

SLÆDETRAFIK I MELVILLE BUGTEN ANNO 1968

Af I. Silis

På en slæderejse fra Jakobshavn til Thule kom jeg midt i maj til Djævelens Tømmelfinger. Melville Bugten adskiller denne, V-kystens nordligste bygd fra Thule distriktet. Midt i bugten ligger Thom Øen, eller Qapiarfigssalik, som den hedder på grønlandsk. På denne isolerede plet, forbigået af de fleste kort, skulle jeg efter telegrafisk aftale møde den erfarne Thule-jæger, Angutigdluarsuk. Fangeren Nicolaj Jensen fra Djævelens Tømmelfinger ville ledsage mig til mødestedet.

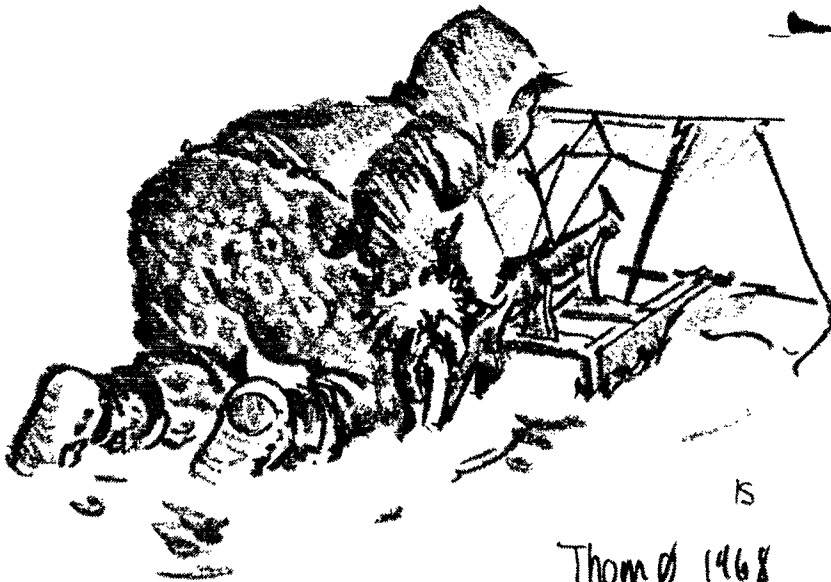
Tre døgn slædede vi i en afstand på 20–40 km fra indlandsisens bræspækkede randzone i usigtbart vejr. Stærk blæst jog snart piskende snebyger, snart klam, bølgende tåge over isvidderne. En uvirkelig verden uden horisont, skyggeløs, skærende grå, øjensmertende. Kun sjældent brød solen igennem. Da fejede gyldne spots, som en gigantprojektør hen over Melville Bugtens umådelige isscene. I strålende glimt afsløredes safirblå, grønne, cyklamenfarvede isfjeldsslotte med tinder og portaler. Nogle få gange skimtedes violette nunatakker i indlandsisens stivnede strøm.

Under sådanne vanskelige forhold demonstrerede Nicolaj fremragende eskimoisk navigationskunst og et usædvanligt stedkendskab. Vinden, snefaner og sastrugi var hans kompas og sekstant. Trediedagen erklærede han, at vi var nær ved målet, og teltet blev rejst i tæt tåge. Da vi næste morgen slog teltforhængen til side, var tågen lettet, ikke tre hundrede meter fra os lå Thom Øen!

Angutigdluarsuk lod vente på sig, og i mellemtiden undersøgte jeg den rødlige gnejsø nærmere.

I gamle hvalfangstdage har mangan utålmodig skipper, tidligt på året, rekognosceret fra øens stejle, højeste top efter en passage i Melville Bugtens ismasser. Det gjaldt om at være først i fangstfarvandene. Kun en brystfældig varde, en væltet træstander og nogle ildsteder minder om den i 1911 afsluttede jagt efter kostbare olier og barder.

En væsentlig del af handlingsforløbet i P. Freuchens bog „Fangstmænd i Melville Bugten“ udspilles her. Genfinde lyet mod det rå septembervejr, som Peterssâuq og hans brogede flok rejseledsagere af forhærdede hvalfangere og fortællelystne,

Thomø 1468

Slæder nordfra ankommer til Thom Øen.

underfundige eskimoer skulle have bygget, kunne jeg ikke genfinde. Muligvis fordi sneen lå dyb og blød overalt, desuden kan tidens tand have gjort sit, men under alle omstændigheder er Freuchens historier spændende og glimrende skildrede.

Midt på øen aftegnedes i sneen gamle eskimoiske hustomter. Fangsten må have været rigelig. I våger og revner vest for øen så jeg talrige edderfugle, højt over os blinkede søkongesværme på vej til Thule, og på isen dasede mange netsider, eller sagt med en udstedsbestyrers malende, mildt overdrevne ord „om foråret ligger sælerne tæt i Melville Bugten, ligesom kulsnus“. Vi jagtede dem da også flittigt, og kunne delikatere os med kogte sælhjerter, nyrer, mælkholdige patter og dertil frisk spæk.

Bjørne er der også, selv om vi ikke stødte på noget spor. Hvert forår i marts-april kører bjørnejægerne fra Savigsivik tre, fire dagsrejser mod syd, indtil Grønlands kyst syner som en smal stribe eller forsvinder helt under horisonten. Herfra, fra Kap York Isfjeldsbanke, kører og driver fangerne på kæmpeflager SØ-over, parallelt med kysten, vesten om Thom Øen, indtil de er udfor Kap Walker eller endnu sydligere, hvorefter hjemreisen tiltrædes. Jagten har i de senere år givet et magert udbytte, og ufarlig er den heller ikke.

Rejseklædte folk nordfra ved Thom Øen.

Senere i Savigsivik erfarede jeg om to fangeres uhyggelige oplevelse i år. På en bjørnejagt ud for Kap Walker havde en storm overrasket dem. Isflagerne pakkede, tørnede, brødes under slæderne, tårnede bragende op i voldsomme skrninger omkring de fortvivlede kæmpende jægere. Mareridtet varede uafbrudt i tre døgn og sluttede ligeså pludseligt, som det var begyndt.

Fangerne fra Djævelens Tømmelfinger holder sig derimod på deres bjørnejagter i Melville Bugten tæt på kysten og afsøger bræerne op til Kap Seddon.

Nogle dage efter Nicolajs og min ankomst blev vi vækket af hundeglam. Frem af et rygende snefog tonede seks slæder, anført af Angutigdluarsuk. Fem familier var på vej til Upernavik N-distrikt. Gensynsglæde. Skindklædte rollinger og små hvalpe tumler i den dybe sne. De store hundespand fodres. Koner med spædbørn i amauten hjælper til med teltrejsningen. Snart overdøvede latter, båndoptagere, transistorradioer og hvæsende primusser snefogets arrige prikken mod teltdugen.

Æde, sove, æde, . . . var hvad vi gjorde, medens stormen rasede i et par døgn. Folkene nordfra havde nemlig undervejs nedlagt en narhval plus adskillige sæler.

Slæderuten over Melville Bugten går normalt indenom Thom Øen og er sine 350 km. Distancen tilbagelægges på 3–12 dage afhængig af årstid, føre, vejr og bjørn.

Dog har der været år med uhyre snemængder, som har umuliggjort overfart. Ellers er der hvert år i maj-juni nogen trafik over bugten.

Siden Den Litterære Grønlandsekspedition i 1904 genopdagede ruten, har adskillige unge Thulefangere hentet deres koner i Upernavik, og gør det stadigvæk. Godt nok skulle de ikke være så dygtige til skindbehandling og syning som polareskimoernes egne kvinder, og vralt på rette vis i lange, stive, snehvide kamikker kan de jo heller ikke, men hvad skal man stille op, når der er mangel på modne piger i Thule? De gennem ægteskab forbundne familier besøger hinanden jævnligt. Desuden bosætter der sig ofte driftige familier fra Upernavik N-distrikts overbefolkede bygder et eller to år i Thule, fangstdyrenes eldorado.

Da stormen stilnede af, kørte Angutigdluarsuk og jeg. Den lystige teltlejr dukkede hurtigt ned bag skrueisvolde, og snart skjulte tiltagende snefald Thom Øen. Efter yderligere tre døgn i Melville Bugtens rige, uudnyttede fangstfelter nåede vi Savigsivik.